

SAM V VRTCU

Nataša Beganović Jug, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok,
OŠ Janka Kersnika Brdo, vrtec Medo, Prevoje

Deklica, ki jo bom imenovala SAM, je drugačna od ostalih otrok v skupini. Ima primanjkljaje na področju socialne interakcije in primanjkljaje na področju vedenja in interesov, slabši odziv na ime, težave na področju hranjenja, spanja in je preobčutljiva na senzornem področju. Pri treh letih razločno izgovarja le besedo ne. Deklica ima nevrološko motnjo, avtizem.

Uvod

Otroški avtizem, natančneje sindrom ali spekter avtističnih motenj (kratica SAM), danes strokovnjaki pojmujejo kot razvojno nevrološko motnjo, ki se kaže v verbalni in neverbalni komunikaciji, tipičnih vedenjskih motnjah ter nenormalni čustveni in socialni odzivnosti. Glede na pogostost je pojav avtizma je bolj pogost pri dečkih, pri deklicah je težje prepoznaven. Eden od 68 otrok ima obliko avtizma.

Vzroki za avtizem

Veliko je vzrokov, zaradi katerih se otrok znajde v središču te zapletene motnje. Raziskave so pokazale, da so mnogi otroci, pri katerih se razvije SAM, podedovali poškodovane gene svojih staršev. Ti geni po oploditvi pri nastajanju otrokovega organizma in pozneje po rojstvu pri nadaljnjem razvoju otrokovim celicam ne naročajo, kako naj čim bolj nevtralizirajo in izločajo iz telesa potencialno strupene kemične snovi, kakršne so aluminij, živo srebro, svinec, ali toksine, ki jih organizem sam razvije v borbi s patološkimi povzročitelji, npr. z bakterijami in glivicami.

Zelo pomemben je za človeka zdrav imunski sistem, ki nas varuje pred mikrobi in pred patološkimi celicami znotraj telesa. V črevesju povprečnega odraslega človeka najdemo približno tri kilograme dobrih bakterij, brez katerih ne bi mogli preživeti. Kadar imunski sistem ne more opraviti svoje nadzorovalne in varovalne vloge, lahko zbolimo in nekatere nepotrebne, slabe, škodljive patološke bakterije ali mikrobi se razmnožijo v našem telesu. V črevesju avtistič-

nih otrok pogosto odkrijemo nenormalne količine škodljivih patoloških bakterij in glivic kvasovk, npr. Candida. Zato je ena prednostnih nalog zdravljenja avtizma prepoznati te nenormalne žive organizme ter jih uničiti in izločiti iz telesa avtističnega otroka. Vse te škodljive procese v črevesju skupaj imenujemo disbioza, kjer gre za porušeno ravnovesje med človekom, dobrimi in slabimi bakterijami ter posledično še bolj oslabljenim imunskim sistemom.

Cepiva: Raziskovalci so bili posebno pozorni ob kombiniranem cepljenju proti ošpicam, mumpsu in rdečkam. V tem cepivu je bilo namreč v vezani snovi timerosalu dejansko prisotno živo srebro. Toda med otroki, cepljenimi na ta način, jih je bilo veliko več brez slabih posledic, kot takšnih, pri katerih se je pojavil avtizem. V primerih zastupitve s težkimi kovinami moramo iskati še druge verjetne vzroke. V zadnjem času se veliko pozornosti posveča amalgamskim zalivkam v zobeh nosečih mater (živo srebro je sestavina amalgama), uživanju rib, ki živijo o onesnaženih vodah, in prehrani nasploh ter predvsem dodatkom v njej, kot so umetna barvila in konzervansi.

Danes so na voljo različne preiskave, s katerimi lahko pri vsakem otroku ugotovimo, kateri dejavniki so morja prispevali k razvoju SAM. Med njimi so:

- krvne preiskave,
- analiza las,

- analiza blata,
- preiskava urina.

Jedro

Sem vzgojiteljica deklici, ki ima odločbo o usmeritvi. Najino skupno pot sva začrtali prvega septembra letos. Najin prvi dan je bil stresen za obe. Deklica je bila zmedena, saj je zamenjala igralnico in dve strokovni delavki. Imela je

napade jeze, bila je zmedena in jokala je večino dneva.

Iskala sem načine,

Iskala sem načine, kako bi se ji lahko približala.

kako bi se ji lahko približala. Legla sem na tla in se začela žogati z dvema mehkim žogicama. Moje početje jo je zanimalo. Pridružila se mi je pri igri. Še danes posega po teh dveh žogah in sta namenjeni le njej. Na moje prijetno presenečenje sem naslednje jutro namesto jutranjega joka dobila deklico nasmejeno v mojem naročju.

Najino spoznavanje je potekalo počasi. Deklici sem namenila veliko opazovanja in najbolj sem bila zadovoljna, ko je prišla v vrtec že zgodaj zjutraj, da sva se lahko v miru igrali. Njeno pozornost in sprejetost sem dobivala med tem, ko sva se igrali. Ugotovila sem, da je deklica motorično spretna. Všeč so ji gibalni izzivi v telovadnici, rada giba ob glasbi, se sprošča ob igri s kinetičnim peskom, koruznim zdrobom in mivko. Rada posega po škarjah in striže po svojih zmožnostih. Naredila sem ji slikanico njenih fotografij pri različnih dejavnostih, fotografije njenega bratca in sestrice, ki sta v istem vrtcu. Zanimanje za slikanico je hitro uplahnilo.

Velik problem pri najinem odnosu nama je predstavljala komunikacija. Deklica se ni odzivala s kretnjami, mimiko. Nikakor nisem razumela, kaj želi od mene. Sledili so izbruhi jeze. Ko ni razumela, kaj želim od nje, preprostega navodila, je zopet sledil izbruh jeze. Otroci, ki so bili prisotni okrog deklice, so bili hitro deležni njenega ugriza. Vrteli sva se v začaranem krogu. Nekaj je bilo potrebno narediti. Naredila sem kartice dnevne rutine in jih obesila tako, da se lahko snamejo in prilepijo na isto mesto. Začeli sva se sporazumevati s pomočjo kartic. Kadar želim, da gre deklica na stranišče, ji pokažem kartico, ona jo vzame in pogleda in ve, kaj želim od nje. Kartico vedno sama obesi. Podobno velja za umivanje rok, malico, počitek ... Vedno ji pokažem, katera dejavnost bo naslednja v našem dopoldnevu. Izpadov jeze je sedaj manj.

V naši skupini otrok od 3. do 4. leta je 19 otrok. Kadar so prisotni vsi otroci, je deklica razdražena. Išče kotičke za

umik, moti jo hrup. Kadar je razdražena, se vede agresivno do ostalih

Ostali otroci vedo, da je deklica drugačna, in vedo, da za njo veljajo drugačna pravila.

otrok. Motijo jo določeni zvoki, vonj, svetloba, npr. zvoki igrač na baterije, bliskavica na fotoaparatu, določeni vonji hrane, parfumi ... Spomnim se dneva, ko je bila deklica še posebno slabo razpoložena. Ni mi dovolila, da jo stisnem v naročje, niti da se ji preveč približam. Bila sem zmedena. Ugotovila sem, da imam nov parfüm in da jo moti moj vonj. Parfümov ne uporabljam več, tudi ne mehčalcev za perilo. Pri prehranjevanju pazim, da ji hrano ločim na krožniku. Ničesar se ne sme dotikati, prelivati. Vsako jed ločim na svoj krožnik. Veseli me, da je začela bolj sprejemati hrano, postala je bolj ješča.

Z otroki se ne igra. Umika se jim. Igra se sama. Poskušam, da se pridruži otrokom z mojo pomočjo, da se v krogu in na sprehodu drži za roko s prijateljem. Včasih nam uspe, večinoma si tega ne želi. Ostali otroci

vedo, da je deklica drugačna, in vedo, da za njo veljajo drugačna pravila. V jutranjem krogu deklico ne pritegne nobena dejavnost.

Pri obrokih vedno prva zapusti svoje mesto. Dovolim ji. Vse, kar si želim,

je, da deklica ne doživlja nepotrebne stresa, ker je že njeno senzorno zaznavanje večinoma stresno. Še vedno iščem primeren kotiček za deklico. Sama si je za umik izbrala univalnico. Velike težave imava na sprehodih. Deklica leže na tla in ne želi nadaljevati poti. Odločila sem se, da je ne bom nikoli nesla, saj bo to dejanje želela vsakič. S pregovarjanjem, motivacijo in igro nekako premagava razdaljo.

Zaključek

Večinoma so dnevi stresni za obe, za deklico in tudi zame. Dneva brez njenega izpada jeze ne poznam. Včasih se znajdem izgubljena, utrujena, saj je v skupini še 18 otrok, ki me potrebujejo. Ko mi zmanjkuje moči, me objem drobne deklice in njen nasmeš napolnita s pozitivno energijo in vem, da bova zmogli. Vsak njen napredek je zame zmaga.

Literatura

Korošec Zavšek, Sabina (2017) Mali SAM v vrtcu. Predavanje: Celje, november 2017.

Patterson, D. (2009) *Avtizem. Kako najti pot iz tega blodnjaka*. Ljubljana: Založba Modrijan.

